

MIKOLOGIA

WŁADYSŁAW WOJEWODA

Nowe stanowiska interesujących gatunków grzybów w Polsce — New localities of some interesting species of Fungi in Poland

Wpłynęło 31. I. 1964

Wśród grzybów wyższych, które zebrałem w ciągu ostatnich czterech lat (1960—1963) na terenie południowej i południowo-wschodniej Polski w czasie wycieczek botanicznych, oraz wśród materiałów przekazanych mi w tym czasie przez różne osoby znalazły się gatunki rzadko spotykane w całej Polsce lub w pewnych obszarach kraju. W zamieszczonym dalej spisie podaję nowe w Polsce stanowiska dwudziestu gatunków, z których *Suillus tridentinus* został po raz pierwszy u nas stwierdzony.

Nazwy przyjąłem w oparciu o następujące prace: Bondarcew (1953), Corner (1950), Dennis (1960), Fischer (1938), Kreisel (1963), Moser (1955), Nikołajewa (1961), Pilát (1957), Svrček (1963), Flora ČSR — *Gasteromycetes* (1958).

Okazy zostały złożone w Zielniku Instytutu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Ascomycetes

Pezizaceae

Sarcosphaera eximia (Dur. et Lév.) R. Maire (= *S. coronaria* [Jacq. ex Cooke] Boudier) — 4. VIII. 1961, Tatry, południowe stoki Sarniej Skały w okolicy Czerwonej Przełęczy, około 1300 m n. p. m., dwa okazy w lesie świerkowym, na ziemi w igliwiu. Wysokość owocników do 7,5 cm, szerokość do 7 cm, grubość ściany 3—4 mm, brzeg miseczki popękany nieregularnie, worki $241-292 \times 10-15,5 \mu$, wstawki $\pm$ długości worków, o średnicy $3,5-7,5 \mu$, zarodniki ustawione w jednym rzędzie, bezbarwne, eliptyczne, gładkie, z dwoma kroplami tłuszczu, $12-17 \times 6-8,5 \mu$.

W Polsce znane były dotychczas tylko trzy stanowiska tego gatunku: Modlisze k. Lwówka Śląskiego, Skarszyn k. Trzebnicy i okolice Świdnicy (Schroeter 1908). Stanowisko na Sarniej Skale jest więc czwarte w Polsce i pierwsze w polskiej części Tatr.

S. eximia rośnie w lasach szpilkowych (czasem w bukowych), zwłaszcza na wapieniach, najczęściej w górach, w piętrze subalpejskim. Wymieniana jest we florach wielu krajów Europy i Ameryki Północnej.

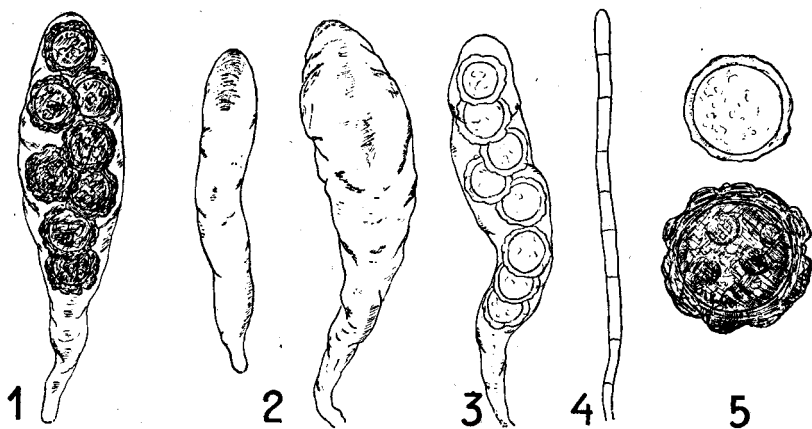
Helvellaceae

Wynella atrofusca (Beck) Svrček (= *Otidea auricula* [Schäff.] Rehm) — 29. VI. 1961, Tatry, ± 500 m od schroniska na Kalatówkach w stronę Kondratowej, przy szlaku prowadzącym na Giewont, nad wywierzyskiem Bystrej, około 1180 m n. p. m., na brzegu świerczyny, trzy okazy rosnące obok siebie na ziemi. Wysokość owocników do 7 cm, szerokość do 2,5 cm, worki $300-400 \times 17-18,5 \mu$, wstawki o średnicy do 5μ , zarodniki ustawione w jednym rzędzie, bezbarwne, elipsoidalne, z jedną dużą kroplą tłuszczu, $20-24 \times 12-15 \mu$. Wszystkie okazy młode, z niewielką liczbą dojrzałych zarodników.

W Polsce gatunek ten znany był dotychczas tylko z Tatr: Mały Żlebek Łysanki; Dolina Jaworowa (Rouppert 1912); Dolina Kościeliska k. Pisanej (Wróblewski 1918). Stanowisko z okolicy Kalatówek jest czwarte w Tatrach polskich. Według Svrčka (1963) *W. atrofusca* w Czechosłowacji częściej występuje najprawdopodobniej tylko w Karpatach, na wapieniach. Jest gatunkiem wyraźnie subalpejskim.

Tuberaceae

Hydnotrya Tulasnei Berk. et Br. (Ryc. 1, 4) — 20. VIII. 1961, k. Jaroszwca w pow. olkuskim, tuż obok stanowiska *Cyclamen purpurascens*, w płacie *Fagetum carpaticum*, w którym przeprowadzałem obserwacje mikologiczne w latach 1958—1959 (Wojewoda 1959, 1960), dwa okazy w ziemi, tuż pod powierzchnią.

Ryc. 1. *Hydnotrya Tulasnei* Berk. et Br. 1 — Worek z dojrzałymi zarodnikami ($\times 200$), 2 — worki ($\times 200$), 3 — worek z młodymi zarodnikami ($\times 200$), 4 — wstawka ($\times 200$), 5 — zarodniki: młody i dojrzały ($\times 500$)

Fig. 1. *Hydnotrya Tulasnei* Berk. et Br. 1 — Ascus with mature spores ($\times 200$), 2 — asci ($\times 200$), 3 — ascus with young spores ($\times 200$), 4 — paraphysis ($\times 200$), 5 — spores, one young, the other mature ($\times 500$)

Średnica zebranych owocników 16—20 mm, worki $\pm$ maczugowate, na szczycie często zwężające się, $210\text{--}270 \times 35\text{--}67 \mu$, wstawki bezbarwne, z przegrodami, $6,5\text{--}7,5 \mu$ średnicy, zarodniki w jednym rzędzie lub nieregularnie w dwu rzędach, młode bezbarwne o $\pm$ gładkiej powierzchni episporu, dojrzałe brunatno-pomarańczowe, z nieregularną, postrzępioną powierzchnią, średnica $26\text{--}34 \mu$.

W Polsce stwierdzono dotychczas dwadzieścia dwa stanowiska. Piętnaście z nich podaje ze Śląska Schroeter (1908); poza tym w literaturze wymienione są następujące: Międzyrzec (Eichler 1904); Kraków; Kuźnice w Tatrach; Krynica; Puszczykowo k. Poznania (Teodorowicz 1933); Kępa Redłowska k. Gdyni (Teodorowicz 1936); Czaśław na Turzynie w pow. myślenickim (Stec-Roupertowa 1936).

Według Hessego (1894) występuje w Niemczech i Anglii. Lange (1956) uważa *H. Tulasnei* za gatunek bardzo pospolity w Danii, w lasach liściastych, rzadziej w szpilkowych.

Basidiomycetes

Tremellaceae

Gyrocephalus helvelloides (DC. ex Fr.) Keissler (= *Tremiscus helvelloides* [DC. ex Pers.] Donk) — 4. VIII. 1961, Tatry, południowe stoki Sarniej Skały, w okolicy Czerwonej Przełęczy, około 1300 m n. p. m., w lesie świerkowym, kilkanaście okazów w mchu, na szczątkach pnia. Zarodniki $9\text{--}11 \times 4\text{--}5 \mu$.

Gatunek znany już z Tatr z Doliny Kościeliskiej, Strążyskiej, Chochołowskiej oraz ze stanowiska pod Reglami jako obficie występujący w reglu dolnym (Roupert 1912). W ostatnich latach był ponownie zbierany w Dolinie Kościeliskiej (Nespiak 1960). Poza Tatrami podawany np. z okolic Ząbkowic Śląskich (Schroeter 1889); z Ojcowa (Jelenkin 1901); z Góry Posadzkiej k. Rymanowa w Beskidzie Niskim (Stecki 1910); oraz z Doliny Malinki k. Wisły w Beskidzie Śląskim (Teodorowicz 1933).

Według Piláta (1957), poza Tatrami wapiennymi w Czechosłowacji — jak się zdaje — nie jest częsty. W Polsce przypuszczalnie sprawa przedstawia się podobnie.

Clavariaceae

Clavariadelphus pistillaris (Fr.) Donk — a) 12. IX. 1960, w okolicy Tunelu w pow. miechowskim, w lesie grabowym z leszczyną. Sześć okazów zebrał inż. W. Bogucki. Długość owocników do 12,5 cm, średnica w górze do 2,5 cm, zarodniki $9\text{--}15 \times 6\text{--}8,5 \mu$. b) 3. IX. 1963, Tatry, zbocza Jatek nad Doliną Strążyską, w gęstym młodniku świerkowym, na ziemi, około 1100 m n. p. m. Jeden okaz zebrała mgr H. Piękosiońska. Owocnik o długości 10 cm, szerokości w górze około 2 cm. Zarodniki $10\text{--}13 \times 5\text{--}8,5 \mu$.

Gatunek podawany z różnych stanowisk w Polsce, ale przypuszczalnie nieczęsty. W Tatrach polskich dotychczas nie notowany.

Hydnaceae

Auriscalpium vulgare (Fr.) Karst. — a) 26. VI. 1960, k. Skały Kmity w okolicy Krakowa, las mieszany z przewagą sosny. Zarodniki $5,5 \times 3-4 \mu$; b) 16. V. 1962, Białowodzka Góra k. Tęgoborza w pow. nowosądeckim (Beskid Wyspowy), na szczycie grzędy skalnej (550 m n. p. m.) zwanej „Zamczyskiem“, w rezerwacie, w którym rosną m. in.: *Pinus silvestris*, *Quercus robur*, *Q. sessilis*, *Sorbus torminalis* (Staszkievicz 1964). Zarodniki $3-5,5 \times 2,5-4,5 \mu$; c) 14. IX. 1962, Lipowica k. Przemyśla, w sztucznym młodniku sosnowym. Zarodniki $3-4 \times 2,5-3 \mu$.

Wszystkie wymienione okazy występowały pojedynczo, na starych, opadłych szyszkach sosnowych.

Gatunek ten, interesujący ze względu na swoją biologię, podawany jest z całej Polski niżowej i niższych położeń górskich. Uważany jest za pospolity, ale są prawdopodobnie obszary, w których nie należy do grzybów częstych. Tak jest np. w Puszczy Białowieskiej, gdzie pojawia się bardzo rzadko (Orłóš 1961). Rozmieszczenie *A. vulgare* zasługuje na opracowanie. Warto zauważyć, że grzyb ten nigdy nie owocuje tak obficie, jak rosnące w podobnych warunkach gatunki z rodzaju *Pseudo-hiatula*.

Polyporaceae

Ganoderma lucidum (Leyss. ex Fr.) Karst. — a) 15. VI. 1961, rezerwat „Bukowa Góra“ k. Zwierzyńca w pow. zamojskim, w lesie jodłowym z domieszką buka, jeden okaz na starym odziomku. Szerokość kapelusza około 6 cm, długość trzonka 7,5 cm. Zarodniki $9-12,5 \times 6,5-9 \mu$; b) 22. X. 1963, las Lipowiec k. Dukli w Beskidzie Niskim, w dolinie prawego dopływu potoku Hyrowskiego, przy szlaku prowadzącym w stronę pustelni, ± 420 m n. p. m., w zaroślach ze *Staphylea pinnata*, dwa okazy na starym odziomku buka. Średnica obu kapeluszy 13,5 cm, długość trzonków do 7,5 cm. Zarodniki $6,5-12 \times 5-8,5 \mu$.

Według Skirgiełło (1961) jest w Polsce gatunkiem dość rzadkim.

Boletaceae

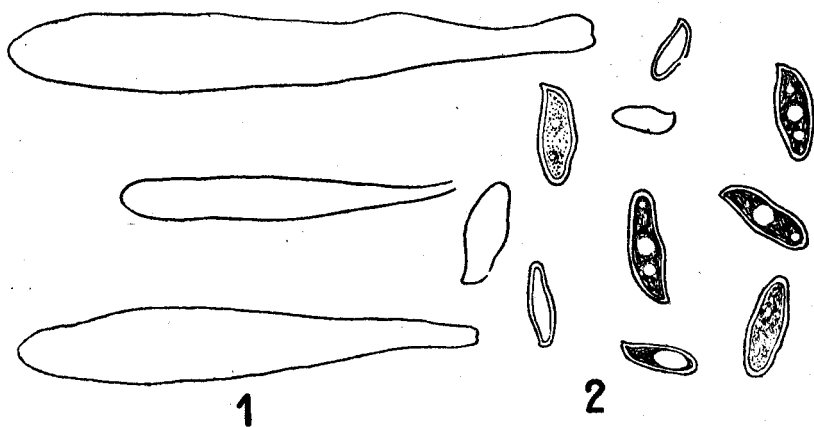
Boletus appendiculatus Schaeff. ex Fr. — 15. IX. 1962, w okolicy Książa Wielkiego w pow. miechowskim, k. „Lipnego Dołu“ (leśnictwo Chrusty), w lesie dębowym na rędzinie kredowej. Dwa okazy zebrała doc. dr A. Medwecka-Kornaś. Średnica kapelusza do 8 cm. Kapelusz płowobrazowy, z odcieniem kasztanowatym, zamszowy, po dotknięciu ciemniejący. Barwa kapelusza podobna do ryc. 13, tabl. 31 Kallenbach (1926). Hymenofor cytrynowożółty, trzon w górze cytrynowy, w dole ciemniejszy, z odcieniem brązowawym. Siateczka na trzonie żółta, słabo widoczna. Miąższ kapelusza po przekrojeniu lekko niebieszczeje, podobnie rurki. Zarodniki $10-15 \times 4-5 \mu$.

Według Skirgiełło (1960) gatunek w Polsce rzadki. Notowany ze Śląska, z okolic Cieszyna, Elbląga, Wałcza i Szczecina. W ostatnich latach zbierany na Pogórzu Karpackim w okolicach Jasła (Nespiak 1960).

Porphyrellus porphyrosporus (Fr.) Gilb. — 24. IX. 1963, na południowych stokach Lubonia Wielkiego (Beskid Wyspowy), przy szlaku prowadzącym ze szczytu do Rabki-Zaryte, w lesie świerkowym z domieszką buka i jodły, ± 850 m n. p. m. Jeden okaz zebrała mgr A. Pacynówna. Średnica kapelusza 12,5 cm. Zarodniki $12-20 \times 5-6,5 \mu$.

W górach spotykany częściej, ale nie pospolity. Na nizinie znany tylko z Gdańska (Skirgiełło 1960). Owocniki tego grzyba w odróżnieniu od większości przedstawicieli *Boletaceae* występują przeważnie pojedynczo.

Suillus tridentinus (Brest.) Sing. (Ryc. 2, 3, 5) — 18. IX. 1963, Tatry Zachodnie, zachodnie stoki Przedniej Kopki nad Doliną potoku Jaroniec, w okolicy Doliny

Ryc. 2. *Suillus tridentinus* (Brest.) Sing. 1 — Cystidy ($\times 1000$), 2 — zarodniki ($\times 1000$)

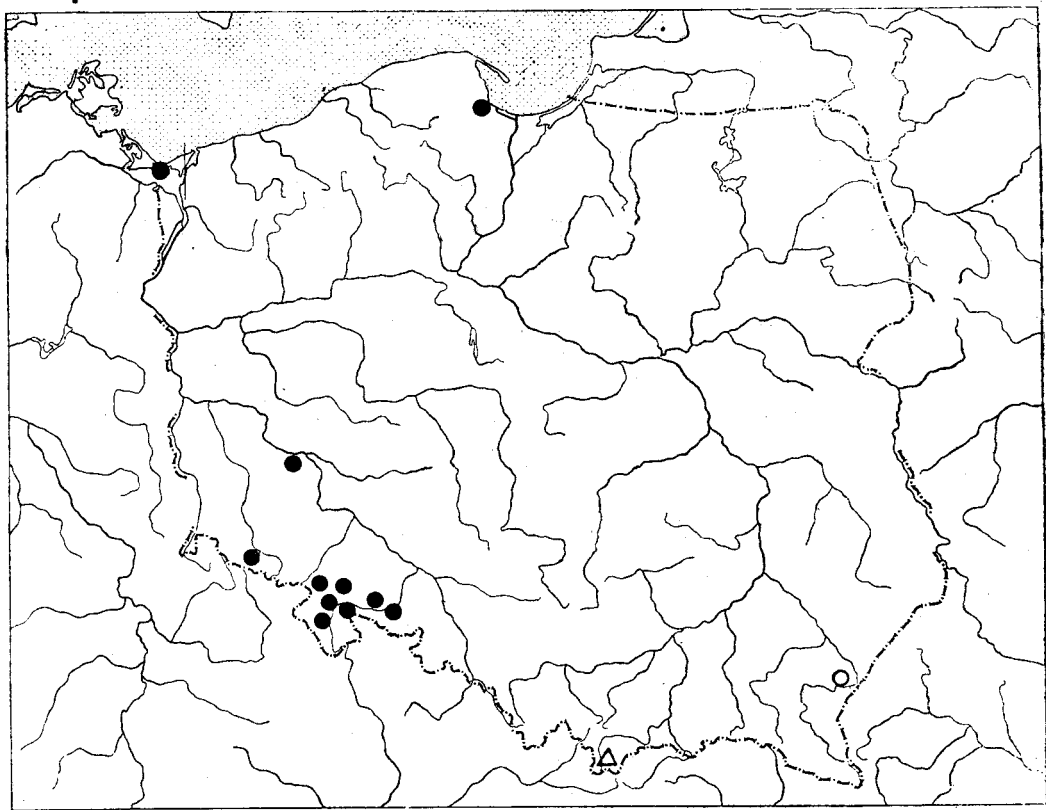
Fig. 2. *Suillus tridentinus* (Brest.) Sing. 1 — Cystidia ($\times 1000$), 2 — spores ($\times 1000$)

Kościeliskiej, około 1080 m n. p. m., w lesie świerkowym z jodłą i grupami modrzewia. Trzy okazy tego gatunku zebrali w bliskim sąsiedztwie (niezależnie od siebie) dr A. Jasiewicz i dr J. Staszekiewicz. Według ich relacji liczba obserwowanych okazów dochodziła do kilkunastu. Średnica kapelusza do 4 cm, wysokość do 2 cm, długość trzona do 6 cm. Pierścień wyraźny, białawo-kremowy, kapelusz pomarańczowo-brązowy z ciemniejszymi, rdzawobrązowymi kosmkami. Hymenofor pomarańczowo-rdzawy, rurki zbiegają na trzon. Zarodniki $7,5-12,5 \times 4-6 \mu$. Cystydy maczugowate, bezbarwne lub rzadziej żółtawe, $42-76 \times 6-10 \mu$. Zebrane okazy najbardziej podobne do ryc. 13, 14 i 18, tabl. 29 Kallenbach (1926).

Z Polski dotychczas nie podawany (Skirgiełło 1960). W Tatrach słowackich znane jest tylko jedno stanowisko w Tatrzańskej Kotlinie (Nespiak 1962). Rozmieszczenie ogólne: większość Europy z Alpami włącznie, Ałtaj i większość Syberii (Skirgiełło 1960). Gatunek związany z modrzewiem.

Xerocomus pulverulentus (Opat.) Gill. (Ryc. 3) — 14. IX. 1962, Lipowica k. Przemyśla, las grabowy. Dwa okazy, na ziemi. Wcześniej (25. V. 1961), w tym samym miejscu sporządziłem listę gatunków roślin naczyniowych, tam rosnących. Jest

to młody drzewostan, złożony z *Carpinus betulus* i *Acer campestre*. W podszyciu rośnie *Corylus avellana*. W bogatym runie występują m. in.: *Aposeris foetida*, *Asperula odorata*, *Carex pilosa*, *Geranium phaeum*, *Lilium martagon*, *Ranunculus cassubicus*, *Stellaria holostea*. Płat należy do zespołu *Quercus-Carpinetum*. Średnica owocników 3,5—4 cm. Barwa kapeluszy brązowa, powierzchnia zamszowa. Hymenofor cytrynowożółty. Na przekroju owocnik intensywnie niebieszczeje, również pory po

Ryc. 3. Mapka rozmieszczenia *Suillus tridentinus* (Brest.) Sing. i *Xerocomus pulverulentus* (Opat.) Gill. w Polsce. Stanowisko *S. tridentinus* oznaczone jako trójkąt, dotychczasowe stanowiska *X. pulverulentus* (według Skirgiełło — 1960) jako czarne punkty, nowe stanowisko tego gatunku jako koło

Fig. 3. Map of distribution of *Suillus tridentinus* (Brest.) Sing. and *Xerocomus pulverulentus* (Opat.) Gill. in Poland. The locality of *S. tridentinus* is marked with a triangle, the hitherto known localities of *X. pulverulentus* (after Skirgiełło — 1960) are marked with black dots, and the new locality of that species with a circle

dotknięciu sinieją. Zarodniki $10-15 \times 5-7 \mu$, cystydy $40-43 \times 6-8,5 \mu$. W Polsce dość rzadki, dotychczas znanych było jedenaście stanowisk. Rośnie na brzegach lasów, w miejscach jasnych, pod drzewami liściastymi, spotykany także pod szpilkowymi (Skirgiełło — 1960).

Strobilomycetaceae

Strobilomyces floccopus (Vahl ex Fr.) Karst. — a) 12. IX. 1960, okolice Tunelu w pow. miechowskim, stary las liściasty. Jeden okaz zebrął inż. W. Bogucki. Średnica kapelusza 11 cm. Zarodniki $8,5-15 \times 6,5-10 \mu$; b) 4. IX. 1963, zachodnie stoki Lubonia Małego (Beskid Wyspowy), z prawej strony szosy Kraków—Zakopane, około 300 m od szosy, ± 640 m n. p. m., w lesie świerkowym. Jeden okaz zebrął dr A. Jasiewicz. Średnica kapelusza około 3 cm. Zarodniki $8,5-13,5 \times 6,5-10 \mu$; c) 22. X. 1963, k. Dukli w Beskidzie Niskim, obok stanowiska *Ganoderma lucidum* (patrz str. 5). Jeden okaz zebrął dr A. Jasiewicz. Średnica kapelusza 4,5 cm. Zarodniki $8,5-16,5 \times 6,5-12,5 \mu$.

Gatunek charakteryzuje pojedyncze występowanie owocników (podobnie jak *Porphyrellus porphyrosporus*). W okolicach górskich trafia się częściej, na niżu jest rzadki. Z Wyżyny Małopolskiej dotychczas nie podawany (Skirgiełło 1960). Stanowisko z Tunelu jest więc bardzo interesujące.

Tricholomataceae

Catathelasma imperiale (Fr.) Sing. (= *Armillaria imperiale* Fr. = *Clitocybe imperialis* Ricken) — 11. IX. 1961, Tatry, Dolina Chochołowska w okolicy polany Huciska, las świerkowy, około 800—860 m n. p. m. Kilkanaście okazów zebrała p. H. Głogoczowska. Owocniki występowały tam masowo. Średnica kapelusza (okazy młode) do 72 mm, wysokość owocnika do 8 cm, kapelusz brązowawy, trzon białawo-brązowawy, opatrzone pierścieniem. Zarodniki $10-12 \times 5-7 \mu$. Owocniki miały zapach mąki po przekrojeniu przechodzący w owocowy, a po kilku godzinach w melonowy.

Według Mösera (1955) *C. imperiale* występuje w lasach szpilkowych i mieszanych na wapieniu.

W Polsce gatunek ten zbierany był w Tatrach, w reglu dolnym (Dominik T., Pachlewski R. 1956. Badanie mykotrofizmu zespołów roślinnych regła dolnego w Tatrach. Acta Soc. Bot. Pol. 25[1]:3—26).

Oudemansiella mucida (Schrad. ex Fr.) Bours. — 14. X. 1961, las Wolski k. Krakowa, rezerwat Panieńskie Skały, jeden owocnik na żywym buku. Średnica kapelusza 3,5 cm. Zarodniki $11-20 \times 10-17 \mu$. Gatunek podawany z wielu stanowisk, ale prawdopodobnie nieczęsty. Jak się zdaje, pospolitszy jest w buczynach górskich, na niżu spotyka się go rzadziej.

Panus tigrinus (Bull. ex Fr.) Sing. (= *Lentinus tigrinus* [Bull.] Fr.) — 4. IX. 1960, Wiśnicz w pow. bocheńskim, przy drodze, na odziomku *Salix* sp., kilkadziesiąt okazów. Średnica kapelusza do 11 cm. Zarodniki $5-8,5 \times 2-3,5 \mu$.

Według Chełchowskiego (1898) rzadki.

Phallaceae

Mutinus caninus (Huds. ex Pers.) Fr. (Ryc. 6) — 14. IX. 1962, Przemysł-Lipowica, tuż obok stanowiska *Xerocomus pulverulentus*, w płacie *Quercus-Carpinetum*, pod *Corylus avellana* (patrz str. 569). Trzy okazy. Owocniki z zamkniętym

egzoperidium do 30 mm długie, do 18 mm szerokie, po pęknięciu egzoperidium do 8,5 cm długie. Zapach słaby. Zarodniki $3-5 \times 1,5-2 \mu$. (W bliskim sąsiedztwie w licznych okazach *Phallus impudicus*).

Gatunek w Polsce przypuszczalnie rzadki. W dostępnej literaturze znalazłem pięć stanowisk: okolice Międzyrzeca (Eichler 1896); Wrocław—Szczytniki (Dittrich 1917); okolice Elbląga (Kaufmann 1926); okolice Gdyni (Teodorowicz 1936); Puszcza Białowieska (Orłowski 1961)¹

Rhizopogonaceae

Rhizopogon roseolus (Corda in Sturm) Th. M. Fries (= *Rh. rubescens* [Tul.] Tulasne) — a) var. *roseolus* — 27. VIII. 1963, ± 3 km na północ od wsi Rodaki, z prawej strony szosy Klucze — Ogrodzieniec w pow. olkuskim, w piaszczystym lesie sosnowym (*Pino-Vaccinietum myrtilli*), jeden okaz tuż pod powierzchnią ziemi. Owocnik o długości około 3 cm, szerokości 2,5 cm, bez zapachu. Na powierzchni różowawy, na przekroju kremowy. Zarodniki $6,5-9 \times 3-4 \mu$; b) — var. *foetens* Svrček — 22. X. 1962, między wsią Bór Biskupi a Bukownem w pow. olkuskim, w lesie sosnowym (*Pino-Vaccinietum myrtilli*) kilka okazów zagłębionych w piasku. Średnica owocników do 2 cm, kształt kulisty, kulisto-jajowaty lub kulisto-nerkowaty, barwa brudno-błado-różowa z żółtawo-brązowymi plamami. Powierzchnia $\pm$ gładka. Owocnik przytwierdzony do podłoża sznurami białej grzybni. Zarodniki eliptyczne z kropelkami tłuszczu, $2-3,5 \times 7-10 \mu$. Wszystkie owocniki wydawały dość silny zapach przypominający benzynę.

Według Teodorowicza (1936) *Rh. roseolus* jest w Polsce grzybem rzadkim. Dotychczas znane stanowiska odnoszą się do gatunku; odmian poprzednio nie wyróżniano. Podawany był np. z miejscowości: Romanów w pow. strzelińskim; Storkówek w pow. bystrzyckim; Goszczowice w pow. niemodlińskim (Schroeter 1889); Babice k. Warszawy (Chełchowski 1898); okolice Wałcza (Neuhoff 1928); Rawicz w woj. poznańskim; Żelice w pow. wągrowieckim (Teodorowicz 1933); między Wielką Wsią a Chałupami w pow. puckim (Teodorowicz 1936). Ostatnio gatunek ten został zebrany w Gorcach na Obidowej (Wojewoda 1964).

Istnieje możliwość pomyłek z *Rh. vulgaris* (Vitt.) M. Lange. Są to gatunki bardzo podobne, różnią się głównie wymiarami zarodników (Svrček 1958, Flora ČSR).

Lycoperdaceae

Langermannia gigantea (Pers.) Rostk. (= *Lasiosphaera gigantea* [Pers.] F. Šmarda) — 15. VIII. 1962, północny stok wzgórza Borek k. Stradomki w pow. bocheńskim, sucha łąka. Jeden stary, rozsypujący się okaz zebrał p. A. Obidowicz.

¹) Ostatnio podano nowe stanowisko *Mutinus caninus*: okolice Opalenicy, pow. Nowy Tomyśl (Bujakiewicz H., Fiklewicz G. 1963. Grzyby wyższe lasów dębowo-grabowych okolic Opalenicy. Bad. Fizj. n. Polską Zach. 12:277—300).

Wysokość 37 cm, średnica 40 cm. Zarodniki o średnicy 3—4 μ . Włókna włosn-
o grubości 2,5—6 μ .

Według Skirgiełło (1961) w Polsce dość rzadki. Lasota (1963) podaje, że jest
u nas znanych około 30 stanowisk.

Pisolithaceae

Pisolithus arhizus (Pers.) St. Rauschert (= *P. tinctorius* [Mich. ex Pers.]
Coker et Couch.) f. *tinctorius* — 20. VIII. 1961, zebrałem jeden okaz na Pustyni
Błędowskiej, 2 km na zachód od Kluczy w pow. olkuskim, na granicy lasu sosno-
wego i nie zarośniętych piasków, w bliskiej odległości od stanowiska *Cochlearia polo-*
nica przy źródłach Białej. Okaz stary, rozsypujący się. Średnica 6 cm, długość całego
owocnika 7,5 cm, długość „trzonka“ 4,5 cm. Zarodniki 7,5 μ .

Rozmieszczenie tego gatunku w Polsce opracowała Skirgiełło (1952), później
zostały opublikowane nowe stanowiska przez Horbaczewskiego (1958) i Kuca
(1963). Ostatnio nowe dane z okolic Torunia podał Kępczyński (1963):

Stanowisko z Pustyni Błędowskiej jest dwudziestym dziewiątym w Polsce.

Tulostomaceae

Tulostoma fimbriatum Fr. sensu Pouzar (= *T. granulosum* Lév., = *T. Vitta-*
dini Petri) (Ryc. 7) — 2. IX. 1962, 2 km na zachód od Kurzelowa, przy szosie do
Radomska, w pow. włoszczowskim, na brzegu *Pino-Vaccinietum myrtilli*, w piasz-
czystym zagłębieniu pozbawionym roślinności. Dwadzieścia okazów zebrała mgr
K. Wojewodowa. Średnica endoperidium 8—15 mm, barwa brudnobiała z odcie-
niem ochrowym. Egzoperidium w resztkach, rdzawe. „Trzonek“ rdzawy, nieregul-
arnie podłużnie prążkowany, 2—5,5 cm długi, o średnicy 2,5—4 mm, w dole trochę
szerszy i pokryty dość długimi, brunatnymi włoskami. Gleba na przekroju cynamo-
nowo-rdzawa, „trzonek“ wewnątrz białawy i pusty. Otwór peristomu słabo nie-
regularnie porozrywany, o średnicy 0,5—5 mm. Nitki włosni o średnicy 2,5—8,5 μ .
Zarodniki 5—7,5 μ . Wszystkie owocniki w jednej grupie. Najbardziej podobne
do ryc. 15, 16, tabl. 11 Hollos (1904) (sub *T. granulosum* Lév.).

Gatunek ten był bardzo różnie ujmowany przez systematyków. Wskutek nie-
dokładnego opisu barwy trzona przez Friesa i zagubienia typu, zaszło wiele nie-
porozumień, które do dziś pozostały w literaturze dotyczącej tego gatunku. Np.
Moser (1955) powołuje się dla *T. fimbriatum* na ryc. 9 i 11, tabl. 11 Hollosa.
Według Pouzara (1958, Flora ČSR) ryciny te odnoszą się do okazów nowego gatun-
ku *T. Hollosi* Morav., niesłusznie przez Hollosa uważanych za *T. fimbriatum*. Wyżej
cytowany Moser wyróżnia *T. fimbriatum* i *T. granulosum* Lév. jako osobne gatunki.
Podobnie jest u wielu autorów. Pouzar uważa nazwę *T. granulosum* Lév. za sy-
nonim *T. fimbriatum* Fr.

Dane z literatury obejmującej granice Polski są następujące: sub *T. fimbriatum*
Fr.: okolice Poznania (Bail 1860); okolice Zielonej Góry; Otmęt w pow. krap-

kowickim (Schroeter 1889); okolice Międzyrzecz w pow. Radzyń Podlaski (Eichler 1900); na południe od Torunia (Zabłocka i Zabłocki 1951); sub *T. granulosum* Lév.: k. Warlubia pow. Świecie (Hennings 1891); Gołecin k. Poznania (Teodorowicz 1933); na południe od Torunia; Toruń — las miejski Wrzosey (Zabłocka i Zabłocki 1951); sub *T. Berkeleyi* Lloyd: Toruń, las miejski Bielany (Zabłocka i Zabłocki 1951). Według Pouzara (1958, Flora CSR) stanowisko odnosi się do *T. fimbriatum*; sub *T. campestre* Morg.: na południe od Torunia (Zabłocka i Zabłocki 1951). Pouzar przypuszcza, że podobnie jak w przypadku *T. Berkeleyi*, chodzi o *T. fimbriatum*.

Jak widać, istnieje poważna rozbieżność w ujęciu tego gatunku. Nie wystarczą więc dane z literatury. Konieczna jest rewizja całego znajdującego się w zielnikach materiału. Na podstawie dotychczasowych danych można już teraz jednak stwierdzić, że *T. fimbriatum* jest w Polsce gatunkiem rzadkim, związanym przypuszczalnie z piaszczystymi wydymami i podobnymi do nich miejscami w lasach sosnowych; częściej pojawia się w środkowej i północnej Polsce, na południu kraju jest prawdopodobnie jeszcze rzadszy.

Na zakończenie chcę wyrazić wdzięczność p. prof. dr A. Skirgiełło za udostępnienie mi indeksu rozmieszczenia grzybów w Polsce i księgozbioru swego zakładu oraz za cenne uwagi. Dziękuję również wszystkim osobom wymienionym w artykule, które zebrały i przekazały mi okazy grzybów.

Katedra Systematyki i Geografii Roślin Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

LITERATURA

1. Bâil T. 1860. Zusammenstellung der Hymenomyceten in Schlesien und der Niederlausitz. Jahresbericht der Schl. Ges. f. Vat. Kultur. 38: 88—109.
2. Bondarcew A. S. 1953. Trutowyje griby ewropejskoj czasti SSSR i Kawkaza. Str. 1106. Moskwa—Leningrad. Izd. AN SSSR.
3. Chełchowski S. 1898. Grzyby podstawkozarodnikowe Królestwa Polskiego (*Basidiomycetes Polonici*). Pam. Fizj. 15 (3): 1—285.
4. Corner E. 1950. A Monograph of *Clavaria* and allied Genera. Str. 740. London. Oxford Univ. Press.
5. Dennis R. W. G. 1960. British Cup Fungi and their allies. Str. 280. London. Print. f. t. Ray Society.
6. Dittrich G. 1917. Bemerkungen zu neuen Funden Schlesischer Pilze. Hedwigia 58: 1—8.
7. Eichler B. 1896. *Phallus caninus* Schaeff. Sromotnik psi. Wszechświat. 15: 636—638.
8. Eichler B. 1900. Materiały do flory grzybów okolic Międzyrzecz. Pam. Fizj. 16 (3): 157—206.
9. Eichler B. 1904. Drugi przyczynek do flory grzybów Międzyrzecz. Pam. Fizj. 18 (3): 1—31.
10. Fischer E. 1938. *Ascomycetes*, Reihe *Euscales*, Unterreiche VII. *Tuberineae*. In Engler A., Harms H. Die natürlichen Pflanzenfamilien. Bd. 5b. str. 513. Leipzig. Verl. W. Engelmann.
11. Hennings P. 1891. Bericht über meine vom 31. August bis zum 17. September 1890 ausgeführte kryptogamische Forschungsreise im Kreise Schwetz. Schriften d. Naturforsch. Gesellsch. in Danzig. N. F. 8 (1): 59—113.
12. Hesse R. 1891—1894. Die Hypogaeen Deutschland. Str. 140. Halle a. S. Verl. L. Hofstetter.
13. Hollos L. 1904. Die Gasteromyceten Ungarns. Str. 210. Leipzig. O. Weigel.
14. Horbaczewski B. 1958. Nowe stanowiska *Pisolithus arenarius* Alb. et Schw. oraz obserwacje nad tym gatunkiem. Studia Soc. Sc. Tor. 2 (6): 147—152.

15. Jelenkin A. 1901. Flora Ojcowskiej Doliny. Str. 167. Warszawa. Tip. Warsz. Ucz. Okruga.
16. Kaufmann F. 1926. Die in Westpreussen gefundenen Pilze aus den Familien: Pezizaceen, Helvellaceen, Elaphomycetaceen, Phallaceen, Hymenogastreen, Lycoperdaceen. Bericht des Westpr. Bot.-Zool. Ver. 47: 52—62.
17. Kallenbach F. 1926. Die Röhrlinge (*Boletaceae*). Die Pilze Mitteleuropas, Str. 158. Leipzig. Verl. W. Klinkhardt.
18. Kępczyński K. 1963. Stanowiska *Pisolithus arenarius* Alb. et Schw. na Wysoczyźnie Dobrzyńskiej. Fragm. Flor. et Geobot. 9 (4): 103—105.
19. Kreisel H. 1963. Ergänzungen und kritische Bemerkungen zur „Flora CSR — *Gasteromycetes*“. Česka Mykologie. 17 (4): 203—206.
20. Kuc M. 1963. *Pisolithus tinctorius* (Mich. ex Pers.) Coker et Couch w okolicy Krakowa. Fragm. Flor. et Geobot. 9 (2): 285—287.
21. Lange M. 1956. Danish Hypogaeus Macromycetes. Dansk Bot. Arkiv. 16 (1): 1—84.
22. Lasota J. 1963. Największy grzyb i najplodniejszy organizm. Wszechświat. 3 (1941): 70—73.
23. Moser M. 1955. Die Röhrlinge, Blätter- und Bauchpilze. Str. 327. Stuttgart. Verl. G. Fischer.
24. Nespiak A. 1960. Notatki mikologiczne z Tatr. Fragm. Flor. et Geobot. 6 (4): 709—724.
25. Nespiak A. 1960. Niektóre *Hymenomycetes* z okolic Jasła i Krosna ze szczególnym uwzględnieniem rodzaju *Cortinarius*. Mon. Bot. 10 (2): 79—101.
26. Nespiak A. 1962. Grzyby. Tatrzński Park Narodowy. Str. 675. Kraków. Zakł. Ochr. Przyr. PAN.
27. Neuhoﬀ W. 1928. Die höheren Pilze der Provinz Grenzmark Posen-Westpreussen. Abh. u. Berichte d. Naturwiss. d. Grenzml. Ges. z. Erforsch. u. Pfl. d. Heim. 3: 5—44.
28. Nikolaiewa T. L. 1961. *Hymenaceae*. Flora sporowych rastenij SSSR. T. 6. *Fungi* (2). Str. 432. Moskwa—Leningrad. Izd. AN SSSR.
29. Orłóś H. 1961. Badania ekologiczne nad mikroflorą niektórych typów lasu w Białowieskim Parku Narodowym. Prace IBL. 229: 55—106.
30. Pilát A. 1957. Přehled evropských *Auriculariales* a *Tremellales* se zvláštním zretelem k československým druhům. Sborník Nár. Mus. v Praze. 13 B (4): 115—277.
31. Rouppert K. 1912. Grzyby zebrane w Tatrach, Beskidzie Zachodnim i na Pogórzu. Spraw. Kom. Fizj. PAU. 46: 80—100.
32. Schroeter J. 1889—1908. Pilze. Kryptogamen-Flora-von Schlesien. T. 3. Cz. 1 Str. 814. Cz. II. Str. 595. Breslau J. U. Kern's Verl.
33. Skirgiełło A. 1952. Nowe stanowiska *Pisolithus arenarius* Alb. et Schw. w okolicy Warszawy. Acta Soc. Bot. Pol. 21 (3): 443—446.
34. Skirgiełło A. 1960. Grzyby (*Fungi*). Podstawczaki (*Basidiomycetes*). Borowikowe (*Boletales*). Str. 131. Warszawa. PWN.
35. Skirgiełło A. 1961. De la nécessité de la protection des champignons et des terrains respectifs. Česka Mykologie. 15 (3): 153—158.
36. Staszkievicz J. 1964. Rezerwat „Białowodzka-Góra“ k. Nowego Sącza. Chrońmy Przyrodę Ojczystą. 20 (3): 18—26.
37. Stec-Rouppertowa W. 1936. Zapiski mikologiczne. Spraw. Kom. Fizj. PAU. 70: 149—172.
38. Stecki K. 1910. Przyczynki do mykologii Galicji. Spraw. Kom. Fizj. PAU. 44: 49—56.
39. Svrček M. 1963. *Wynella atrofusca* (Beck) Svrček, comb. nov. Česka Mykologie. 17 (1): 45—46.
40. Teodorowicz F. 1933. Grzyby zachodniej i południowej Polski w zbiorze zakładu Botaniki Ogólnej U. Poznańskiego. Str. 34. Poznań. Uniwers. Pozn.
41. Teodorowicz F. 1936. Grzyby wyższe polskiego wybrzeża. Str. 65. Toruń. Wyd. Tow. Nauk. w Toruniu.
42. Wojewoda W. 1959. *Cyclamen europaeum* L. w Jurze Krakowskiej. Fragm. Flor. et Geobot. 5 (2): 234—237.
43. Wojewoda W. 1960. Obserwacje mikologiczne w płatach *Fagetum carpaticum* i *Pineto-Vaccinietum myrtilli* w okolicy Rabsztyna. Fragm. Flor. et Geobot. 6 (4): 725—768.
44. Wojewoda W. 1964. Wstępne uwagi o grzybach Górców. Fragm. Flor. et Geobot. 10 (2): 275—282.
45. Wróblewski A. 1918. Przyczynek do znajomości grzybów Galicji Zachodniej. Spraw. Kom. Fizj. PAU. 52: 122—127.

46. Zabłocka W., Zabłocki J. 1951. Wnętrzniaki polskie. I. Studia Soc. Sc. Torunensis. Sect. D. 1 (2): 1—22.
47. Flora ČSR. *Gasteromycetes*. 1958. Str. 863. Praha. Nakl. ČAV.

SUMMARY

The author reports some new localities of 20 species of Fungi of the classes *Asco-* and *Basidiomycetes* which are rare in Poland either all over the territory or in some of its parts. These Fungi were either collected by the author himself in the years 1960 — 1963 or received for identification from other persons. The finding of *Suillus tridentinus* (Brest.) Sing. is the most interesting of all. This species was collected in the Western Tatra Mts. in the environs of the Kościeliska Valley in a spruce-larch forest at the altitude of 1080 m above sea level. This is a new species in the flora of Poland and its present locality is the second in the Tatra Mts.

It was also in these mountains that *Wynella atrofusca* and *Sarcosphaera eximia* were gathered. The former has hitherto been known from three localities in the Polish part of the Tatra Mts., the latter is also known to grow in three localities in Poland but hitherto has never been reported from the Polish part of the Tatra Mts.

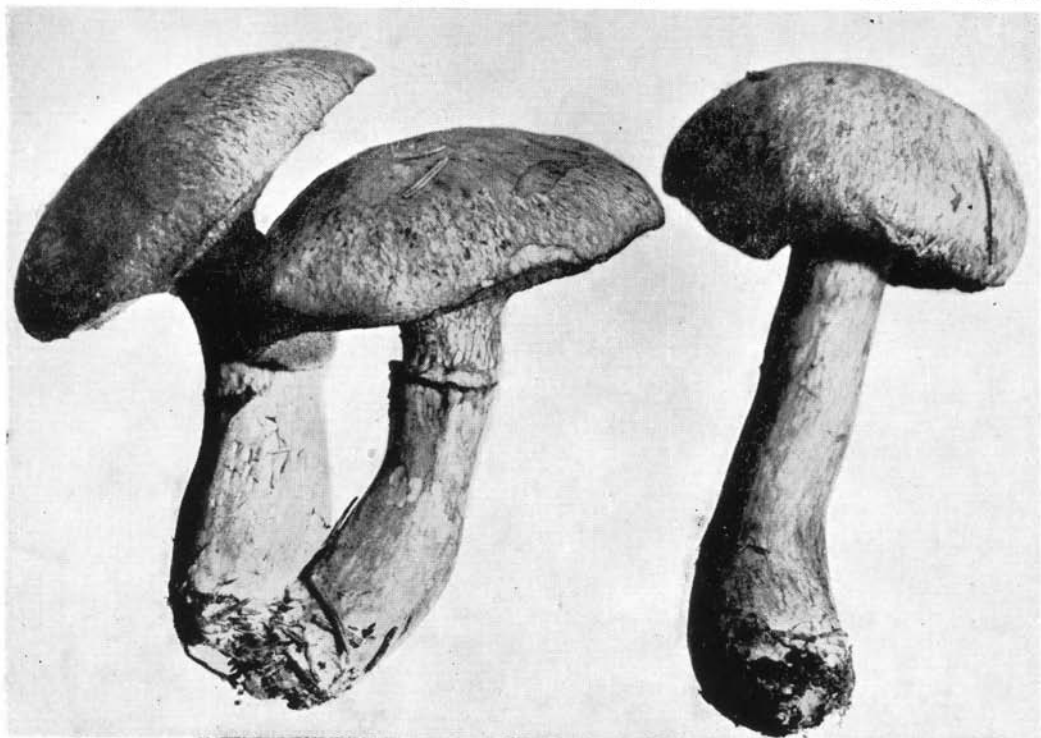
Chair of Taxonomy and Geography of Plants, Jagellonian University, Kraków

Ryc. 4. *Hydnotrya Tulasnei* Berk. et Br. Owocniki (suche) zebrane 20. VIII. 1961 k. Jaroszwca (powiększone — podziałka w cm)

Fig. 4. *Hydnotrya Tulasnei* Berk. et Br. Fruit bodies (dry) collected on 20th August 1961 at Jaroszwiec (enlarged — scale in cm)

Fot. W. Wojewoda

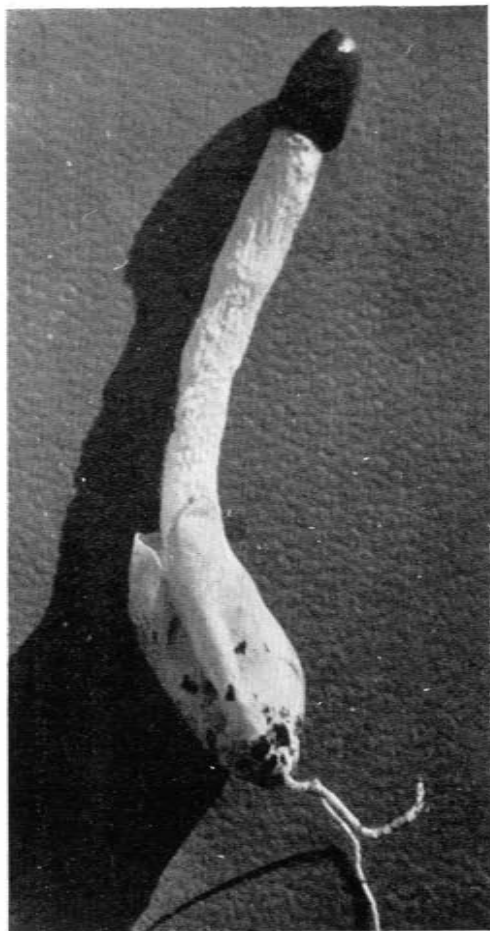

Ryc. 5. *Suillus tridentinus* (Brest.) Sing. Owocniki zebrane w Tatrach na stokach Przedniej Kopki, 18. IX. 1963 (wielkość naturalna)

Fig. 5. *Suillus tridentinus* (Brest.) Sing. Fruit bodies collected in the Tatra on the slopes of Przednia Kopka on 18th September 1963 (natural size)

Fot. S. Łuczko

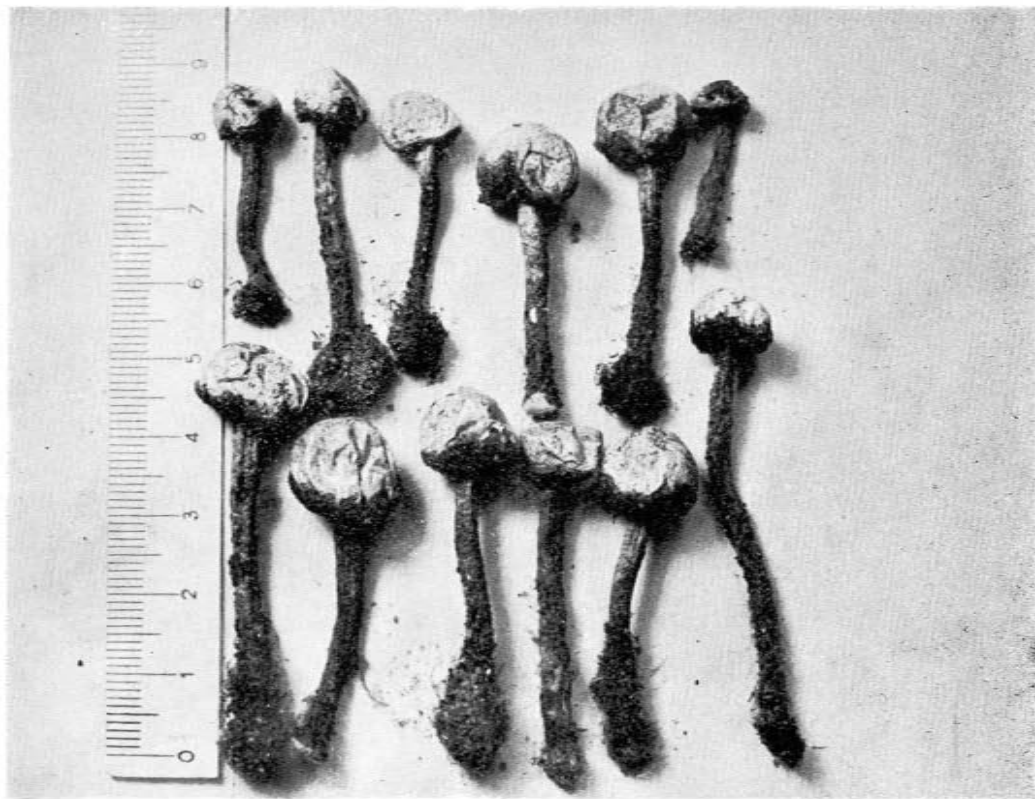
W. Wojewoda

Ryc. 6. *Mutinus caninus* (Huds. ex Pers.) Fr. Owocnik zebrany w Przemyślu 14. IX. 1962 (wielkość naturalna)

Fig. 6. *Mutinus caninus* (Huds. ex Pers.) Fr. Fruit body collected at Przemyśl on 14th September 1962 (life size)

Fot. W. Wojewoda

Ryc. 7. *Tulostoma fimbriatum* Fr. Owocniki zebrane k. Kurzelowa 2. IX. 1962 (podziałka w cm)

Fig. 7. *Tulostoma fimbriatum* Fr. Fruit bodies collected near Kurzelów on 2nd September 1962 (scale in cm)

Fot. W. Wojewoda